

_____:NE

_____:הכיתה

בניינים מן העבר

לפניכם תמונות המתארות שרידים מן העבר, ותמונה דמיונית של בית המקדש שהוקם על ידי הורדוס (שחזור דמיוני לפי מקורות כתובים).
לגבי כל אחת מן התמונות מובאות שורות אחדות שכתבו היסטוריונים בני תקופות שונות.

א. בניית הפירמידות

תמונה א:

פירמידה במצרים

© הזכויות לתמונות
שמורות ל-ASAP.

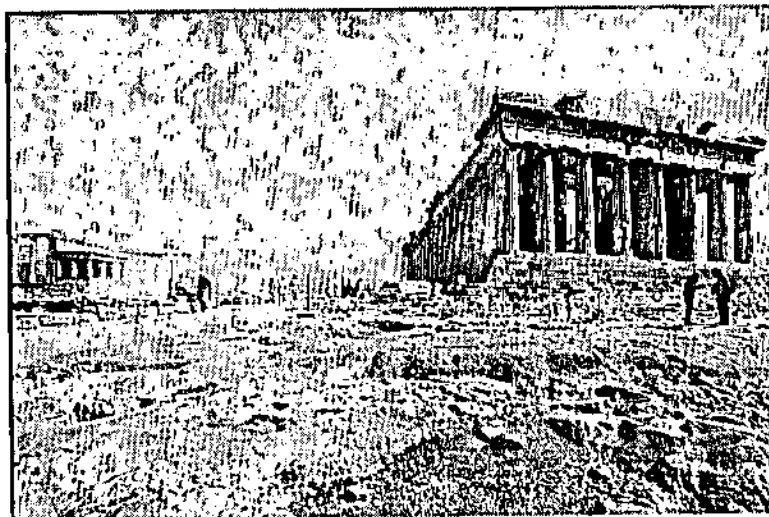
היסטוריה

04/01

הירודוטוס, היסטוריון יווני, שחי לפני כ-2,500 שנה, כתב על הפירמידות:
 "ועתה באתי לדבר באריכות על מצרים כי נמצאים בה הרבה דברים
 נפלאים: ... עד הימים של המלך רמפסנית היה במצרים חוק ומשפט. כאשר
 הומלך אחריו חיאופס, השתנו פני הדברים. המלך סגר את כל המקדשים...
 וציווה לכל המצרים לעבוד למענו. אחדים היו חייבים להסיע אבנים
 ממחצבות אשר בהרי ערב ולהביאן למצרים, ואחר כך העבירו את האבנים
 באניות על היאור. אחרים הסיעו את האבנים עד ההרים... תמיד עבדו כעשר
 רבבות אנשים שלושה חודשים חלופות. עשר שנים עבר על העם המעונה
 עד אשר הכינו את הדרך, אשר עליה הסיעו את האבנים...
 בנית הפירמידה עצמה נמשכה עוד עשרים שנה... על הפירמידה היה רשום
 באותיות מצריות, כך אמרו המתרגמים, שרק עבור השום והבצל, שאכלו אלה
 שבנו את הפירמידה, שילמו אלף ושש מאות כיכר כסף. קל לשער, איזה
 סכום הוציאו למזון ולבגדים".

(מתוך: כתבי הירודוטוס (מתרגם: ד"ר אלכסנדר שור), הוצאת ראובן מס, תרצ"ה. עמודים: 99, 133-134.)

ב. הקמת בניינים באתונה

תמונה ב': הפרתנון באקרופוליס של אתונה

© הזכויות לתמונות שמורות ל-ASAP.

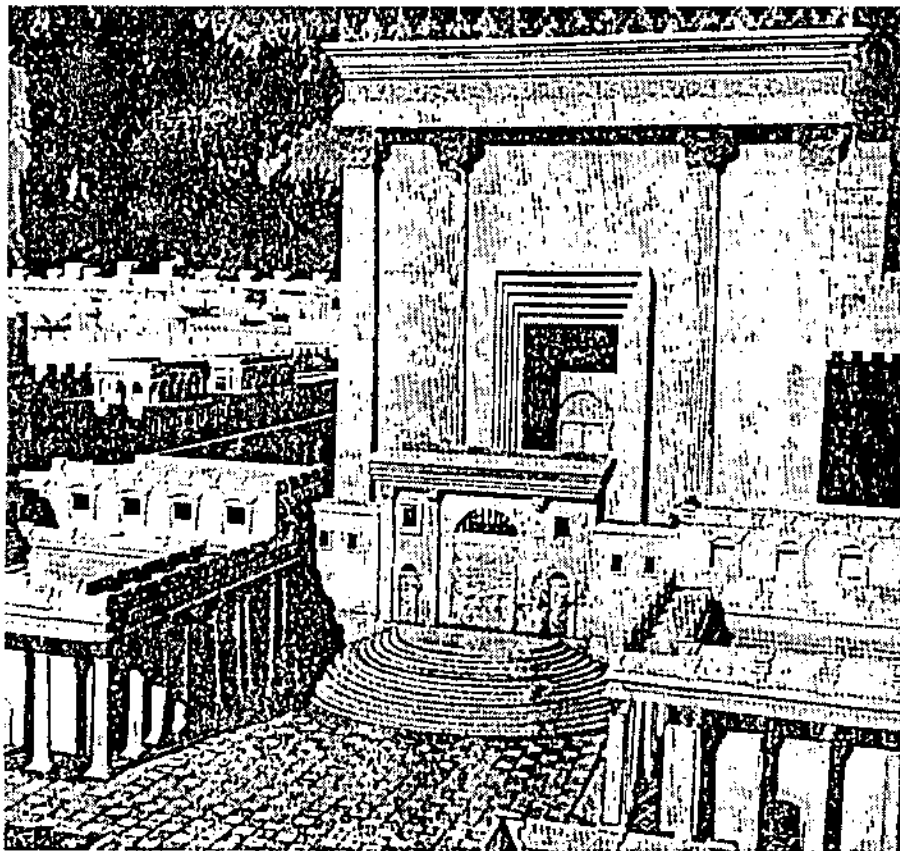

על הקמת בניינים גדולים באתונה כתב הסופר היווני פלוטרך, שחי בשנים 46-120 לספירה:

"בהקמתם של בניינים גדולים באתונה, שלשמם נדרשו אומנים רבים וזמן רב, זכו גם אנשים שאינם מלחים, חיילים או שומרים ליהנות מאוצר הפוליס, שכן כך ניתנה עבודה לנגרים, בנאים, לרוקעי נחושת, לצורפי זהב, לציירים ולגלפים. הבאת החומרים בים העסיקה בים סוחרים ומלחים, וביבשה בעלי עגלות, רכבים, סבלים, עושי תבלים, רצענים וסוללי דרכים".

(מתוך: פלוטרקוס, "חיי אישים, פריקלס", הוצאת מוסד ביאליק)

ג. הורדוס מקים את בית המקדש

תמונה ג': שער בית המקדש של הורדוס, לפי שחזור בירושלים האתר נמצא בשטח מלון הולילנד בירושלים.

היסטוריה

04/01

הפרופסור יוסף קלוזנר, היסטוריון מירושלים (1874–1958), כתב:
 "הורדוס ניסה למצוא חן בעיני בני ישראל, ולעשות להם שם עולם על ידי מעשה רב, זהו בניין בית המקדש. הוא ידע שזה הבניין היחיד שכל בני ישראל ישמחו בו. הורדוס הבטיח שלא יהרוס את בניין המקדש הישן קודם שיכין את כל הדרוש לבניין החדש, וכדי שלא תיפסק עבודת ה' אפילו לשעה קלה תיעשה הבנייה של הבית החדש לאט לאט. ואמנם העם היה שמח בבניין הורדוס. הרבה כסף הוציא הורדוס על הבניין וגם זהב לא חסך ממנו. הוא עשה גפן של זהב ... האבנים של הבניין היו מפליאות בגדלן. מושג מה נותן ה'כותל המערבי' שנותר לפליטה".
 (מתוך: יוסף קלוזנר, "תולדות הבית השני", הוצאת אחיאסף, תש"י, כרך ד', עמוד 49.)

שאלות

1. הבאנו כאן פרטים על שלושה בניינים חשובים.

א. איזה מהם נבנה בארץ ישראל? _____ 01__

ב. אילו בניינים נבנו בחוץ לארץ והיכן נבנו? _____ 02__

_____

_____

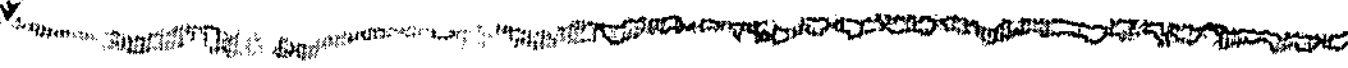
_____

2. מהם הקשיים המתוארים בקטע על בניית הפירמידות? _____ 03__

_____

_____

_____

היסטוריה

04/01

3. אילו הייתם מנהלי עבודה מטעמו של המלך, על אילו קשיים הייתם צריכים לתת דעתכם?

---

4. בספר היסטוריה אחד נאמר על מצרים שהפירמידות מספרות לנו שמצרים הייתה מאורגנת היטב, ומשום כך יכלו לבנות פירמידה במשך ימי חייו של מלך אחד. מדוע, לדעתכם, היו צריכים לבנות פירמידה חדשה במשך ימי חייו של מלך אחד?

---

5. למה התכוונו כאן בביטוי: "ארץ מאורגנת היטב"? איזה ארגון היה נחוץ? תארו פרטים של ארגון שסייעו לבניית הפירמידות.

המלך חשף את המצרים והעולם כולו. המלך חשף את המצרים והעולם כולו. המלך חשף את המצרים והעולם כולו.

היסטוריה

04/01

---

6. גם בקשר לבניית בית המקדש של הורדוס מדובר על ארגון העבודה. מה מסופר שם על ארגון העבודה?

07__

---

7. פלוטרך כתב על ההשפעה שהייתה לבניה באתונה על המצב הכלכלי של העם. לפי דבריו, איזו תועלת כלכלית הפיקו התושבים מהבנייה?

08__

---

8. האם מוצדק לטעון שגם העם המצרי הפיק תועלת כלכלית מבניית פירמידות? נמקו.

09__

היסטוריה

04/01

---

9. הירודוטוס כתב שהעם המצרי סבל מבניית הפירמידות. תארו, לפי דמיונכם, פרטים מסבלם.

---

10. בקטעים על בניית בית המקדש של הורדוס וגם של הבנייה באתונה, לא נאמר שהעם סבל קשות. מדוע? האם הבנייה של הפירמידות הייתה שונה מבנייתם של היוונים והיהודים? במה התבטא הבדל זה? מה ההסבר לכך?

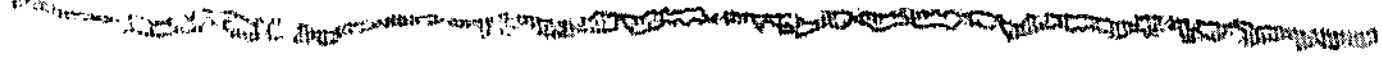
11. מה אפשר ללמוד מתיאוריו של הירודוטוס על החיים במצרים העתיקה ועל מעמדם וזכויותיהם של בני העם המצרי?

10__

11__

12__

היסטוריה

04/01

---

12. באתונה הייתה דמוקרטיה. מה אפשר ללמוד על הדמוקרטיה באתונה
מתיאורו של פלוטרכ את הבנייה?

13__

---

13. הידודוטוס מוסר פרטים על הוצאות כספיות לקניית שום ובצל. מדוע
בחר הסופר לכתוב דווקא על מחירם של פריטים אלה, שהרי הם לא היו
מזון עיקרי של בוני הפירמידות?

14__

---

14. מה אפשר ללמוד מן הבניינים המתוארים כאן על תרבותם של שלושת
העמים שעבורם נבנו הבניינים?

15__

היסטוריה

04/01

---

15. תארו במילים שלכם את אחד הבניינים עליהם קראתם כאן, כך שגם מי שלא ראה את התמונה, יוכל לתאר לעצמו איך הוא נראה.

א. איזה בניין בחרתם לתאר? _____

ב. הציגו כאן את התיאור. _____

16____
17____

16. כתבו חיבור על אחד מהנושאים האלה:

- א. זיכרונותיו של אדם שהשתתף בסלילת הדרך למקום שבו תכננו לבנות פירמידה.
- ב. ילדים מכפר הקרוב לאתונה באים לראות את הפרתנון. (אפשר לכתוב על ביקור כזה בעת העתיקה, או על ביקור כזה בימינו).

18____

המבחן מיועד לשימוש בלבד. אין להעתיק או לשכפל את המבחן או חלקי ממנו. כל זכויות שמורות.

היסטוריה

04/01

ג. ילד בתקופת הורדוס בא לראות בפעם הראשונה בחייו את בניין בית
המקדש החדש.

שם החיבור: _____

Lined writing area for the student's response.

04/01

בניינים מן העבר

תוכן המשימה

המשימה מתמקדת בתיאור בנייתם של מבנים בעת העתיקה בשלוש תרבויות שונות: מצרים, יוון ויהודה. התלמידים נשאלים שאלות על הכרלים באופיים של המבנים, על תפקידם ועל דרך בנייתם, ועל המשמעות החברתית והתרבותית הנובעת מהכרלים אלה.

מפתח תשובות

פריט: 01

שאלה: 1.א.

דרגת קושי: קלה

תשובות נכונות:

בית המקדש שבנה הורדוס.

מפתח ציונים:

תשובה נכונה - 2

אחר, לא ענה - 0

פריט: 02

שאלה: 1.ב.

דרגת קושי: בינונית

תשובות נכונות:

הפירמידות במצרים, הפרתנון באתונה.

תשובות שגויות:

שער בית המקדש לפי שחזור בירושלים.

מפתח ציונים:

תשובה נכונה - 2

אחר, לא ענה - 0

פריט: 03
 שאלה: 2
 דרגת קושי: בינונית

תשובות נכונות:

קשיים בכניית הפירמידות: הסעה ביבשת על פני היאור עד ההרים, סלילת דרכים, זמן רב של עבודה.

מפתח ציונים:

ציין מספר קשיים - 2
 ציין קושי אחד משמעותי - 1
 אחר, לא ענה - 0

פריט: 04
 שאלה: 3
 דרגת קושי: קשה

תשובות נכונות:

תשובה המתייחסת לקושי כגון תקציב, זמן, ביטחון ובעיית בנייה.
 דוגמות לתשובות: "יהיו הרבה עובדים ואז יהיה צריך לשלם הרבה כסף", "ייתקו הרבה זמן", "אויבים יכולים לבוא ולהרוס", "איך לדייק בבנייה, איך לסחוב אבנים מרחוק". - 2

מפתח ציונים:

כל תיאור של קושי מתקבל על הרעת - 2
 תשובה חלקית נכונה - 1
 אחר, לא ענה - 0

פריט: 05
 שאלה: 4
 דרגת קושי: קשה

תשובות נכונות:

כל פירמידה קשורה למלך מסוים ומשמשת זיכרון למלכותו.
 דוגמות לתשובות: "מלך צריך לעשות למען עירו וכשימות תשאר ממנו מזכרת", "זה הכנת קבר למלך בטרם מת", "הפירמידה הינה מבנה זכרון למלך שבנה אותה, "כי על כל מלך יש פירמידה ויורעים לאיזה מלך".

04/01

"בניית הפירמידה נמשכת ימים רבים ושנים רבות, כערך הזמן שמלך אחד חי, ואז קוברים אותו בפירמידה".
כל דוגמה כזו - 2

תשובות שגויות:

תשובות רבות המראות שלא הבינו את השאלה. דוגמה: "מפני שמלך חי המון שנים וצריך לבנות פירמידה שתחזיק מעמד".

מפתח ציונים:

- תשובה המראה שהילד מבין שהפירמידה משמשת מבנה זיכרון למלך מסוים - 2
תשובה חלקית נכונה - 1
אחר, לא ענה - 0

פריט: 06

שאלה: 5

דרגת קושי: קשה מאוד

תשובות נכונות:

ארגון בכל הרמות: שליטה בעבדים, צבא, אניות וכדומה.
דוגמות לתשובות: "התכוונו כאן בביטוי 'ארץ מאורגנת היטב' אולי שלמצרים היה צבא טוב ומאורגן, או אולי שהמלך היה חזק ואנשי העם תמכו בו ושהממלכה הייתה עשירה ומשגשגת". "הארגון שהיה נחון היה עבדים ואניות". - 2

מפתח ציונים:

- תשובה המציינת מערכות מאורגנות כמו צבא - 2
תשובה חלקית נכונה - 1
אחר, לא ענה - 0

פריט: 07
שאלה: 6
דרגת קושי: קשה

תשובות נכונות:

ארגון מבחינת הזמן.

דוגמה לתשובה: "מסופר שהורדוס אמר שער שהבית החדש לא יהיה מוכן, לא ייהרס הבית הישן וזה היה ארגון מסודר מאוד". - 2

מפתח ציונים:

תשובה המציינת את תכנון הזמן - 2

תשובה חלקית נכונה - 1

אחר, לא ענה - 0

פריט: 08
שאלה: 7
דרגת קושי: קשה

תשובות נכונות:

מתן עבודה לבעלי מלאכה רבים.

דוגמה לתשובה: "שנתנו להם עבודה וכך יכלו לקבל משכורת ולפרנס את עצמם". - 2

מפתח ציונים:

תשובה המציינת מתן העסקה ושכר לפועלים רבים - 2

תשובה חלקית נכונה - 1

אחר, לא ענה - 0

04/01

פריט: 09
שאלה: 8
דרגת קושי: קשה

תשובות נכונות:

שני נימוקים: עבודה בלי תמורה ושאינה לרווחת העם.
דוגמות לתשובות: "לא, במצרים העבודה הייתה כפויה ונעשתה על-ידי עבדים". - 2
- "לא, כי הפירמידות לא נבנו עבור העם. לא מוצדק לטעון שהעם המצרי הפיק תועלת מבניית הפירמידות, מפני שהם עברו עבודת פרך וקיבלו רק מזון וכיגוד ולא כסף." - 2

מפתח ציונים:

ציין שני נימוקים - 2
ציין נימוק אחד מהשניים - 1
אחר, לא ענה - 0

פריט: 10
שאלה: 9
דרגת קושי: בינונית

תשובות נכונות:

כל תיאור מגוון המבוסס על הכתוב:
דוגמה לתשובה: "הם הרימו אבנים כבדות ששוקלות אלפי טונות, הם אכלו מעט מאוד, הם לא הפסיקו לעבוד לרקה ומי שהפסיק אולי הכוהו בשוט, הם הכינו את המלט בעצמם, הם הזיעו והיה להם חם ובקושי היה להם מים." - 2

מפתח ציונים:

כל תיאור עשיר - 2
תיאור חלקי - 1
אחר, לא ענה - 0

04/01

פריט: 11
שאלה: 10
דרגת קושי: קשה

תשובות נכונות:

בניין המקדש נעשה למצוא חן בעיני העם מכספו הפרטי של המלך הורדוס. הבנייה אצל היוונים לרוב היתה לרווחתו של העם.
דוגמה לתשובה: "היהודים לא בנו מתוך עבדות אלא מתוך הרגשה שהם צריכים לבנות בלי פקודה". - 2

תשובות שגויות:

הבנייה שונה כי פירמידות בנו מאבנים והמקדש מכסף וזהב.

מפתח ציונים:

ציץ אחד מהנימוקים - 2
תשובה חלקית נכונה או תשובה שאינה מנוסחת בבהירות מספקת - 1
אחר, לא ענה - 0

פריט: 12
שאלה: 11
דרגת קושי: קשה מאוד

תשובות נכונות:

כימי חיאופס הפכו המצרים לעבדי המלך, שלטון יחיד.

מפתח ציונים:

השתמש במושג עבדות או שליט יחיד - 2
תשובה חלקית נכונה - 1
אחר, לא ענה - 0

04/01

פריט: 13
שאלה: 12
דרגת קושי: קשה מאוד

תשובות נכונות:

זכות האזרח להתפרנס מאוצר הפוליס.
דוגמות לתשובות: "כל אזרח קבל שכר עבור עבודתו". - 2
- "העם נהנה מכספי האוצר של הפוליס". - 2

מפתח ציונים:

תשובה שמתייחסת לזכות כל אזרח להתפרנס גם מאוצר הפוליס - 2
תשובה חלקית נכונה - 1
אחר, לא ענה - 0

פריט: 14
שאלה: 13
דרגת קושי: קשה

תשובות נכונות:

תשובה מנומקת והגיונית.
דוגמות לתשובות: "הוא כותב דווקא על זה כי זה אוכל פשוט ולא יקר ולמרות זאת היו המצרים צריכים לשלם הרבה כסף על אוכל". - 2
- "כי אפשר לעשות חשבון ולדעת שהמזון עלה הרבה כסף". - 2

תשובות שגויות:

להראות שבקושי אכלו.

מפתח ציונים:

תשובה מנומקת - 2
תשובה חלקית - 1
אחר, לא ענה - 0

04/01

פריט: 15
שאלה: 14
דרגת קושי: קשה מאוד

תשובות נכונות:

הפירמידות - מבני פאר לא שימושיים, הפרתנון - מבנה ששרת את העם, בית המקדש - מבנה ששירת את הדת.

דוגמה לתשובה: "לכל עם יש סגנון וכל עם עושה משהו אחר". - 2

מפתח ציונים:

שימושים שונים ויצוגי תרבות שונים - 2

תשובה חלקית נכונה - 1

אחר, לא ענה - 0

פריט: 16
שאלה: 15.א.
דרגת קושי: הפריט לצורך התפלגות בלבד

תשובות נכונות:

הבניין שנבחר:

פירמידה

פרתנון

בית המקדש

מפתח ציונים: לא לציינון

פריט: 17
שאלה: 15.ב.
דרגת קושי: בינונית

תשובות נכונות:

תיאור מגוון המתאים לתמונה.

04/01

מפתח ציונים:

- תיאור מגוון המתאים לתמונה - 2
- תשובה חלקית נכונה - 1
- תיאור שאינו מתאים לתמונה ולכתוב - 0

פריט:	18
שאלה:	16
דרגת קושי:	בינונית

תשובות נכונות:

חיבור

מפתח ציונים:

- תיאורים התואמים את התקופה ואת אופי המבנה המצוין בשאלה - 2
- תיאורים חלקיים נכונים - 1
- אחר, לא ענה - 0

